

Педагогічна освіта

УДК 378.147:37.011.3-051:7.012

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19192389>

**Формування змісту і структури художньо-трудової підготовки майбутніх
учителів засобами декоративно-ужиткового мистецтва**

Бучківська Галина Вікентіївна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри образотворчого,
декоративно-прикладного мистецтва та технологій,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля,
139, м. Хмельницький, 29000, Україна - <https://orcid.org/0000-0002-4836-8280>

Барановська Валентина Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого,
декоративно-прикладного мистецтва та технологій,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля,
139, м. Хмельницький, 29000, Україна - <https://orcid.org/0000-0001-7352-5682>

Греськова Валентина Вікентіївна

кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля,
139, м. Хмельницький, 29000, Україна - <https://orcid.org/0000-0002-0132-8361>

Олійник Наталія Алімівна

старший викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного
мистецтва та технологій, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,

вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29000, Україна –

<https://orcid.org/0009-0000-1999-7355>

Павич Ніна Миколаївна

старший викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29000, Україна - <https://orcid.org/0009-0001-5370-8518>

Прийнято: 10.02.2026 | Опубліковано: 01.03.2026

Анотація: У статті науково обґрунтовано зміст професійної підготовки майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти за спеціальністю «Середня освіта (Технології)» на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва. Розкрито сутність основних компонентів педагогічної системи, акцентовано увагу на важливості змістового складника як фундаменту формування професійної компетентності майбутніх педагогів. **Мета** полягає у розкритті змісту і структури художньо-трудової підготовки майбутніх учителів засобами декоративно-ужиткового мистецтва. **Методи дослідження:** теоретичний аналіз педагогічних джерел, узагальнення практичного досвіду викладання, порівняльний аналіз навчальних дисциплін, педагогічне спостереження за процесом формування вмінь і навичок художньо-трудової діяльності студентів. Особливу увагу приділено принципам та критеріям відбору навчального матеріалу, серед яких виділено комплексність, соціальну доцільність, науково-практичну значущість, спрямованість та систематичність. Доведено, що в умовах сучасного технократичного суспільства звернення до національних художніх традицій є дієвим засобом формування національної самосвідомості та естетичної культури студентів. **Результати.** У статті детально схарактеризовано роль ключових навчальних дисциплін, таких як «Народні промисли і ремесла України», «Основи дизайну»

та «Етнодизайн». Висвітлено методику поєднання теоретичних знань із практичною художньо-конструкторською діяльністю, що включає графічну підготовку, проєктування виробів та їх втілення в матеріалі. Наголошено, що відкритий характер освітніх програм та академічна автономія дозволяють гнучко адаптувати зміст навчання до регіональних особливостей та індивідуальних запитів студентів. **Висновки.** Інтеграція художньо-мистецької, проєктно-технологічної та методичної підготовки забезпечує логічну наступність навчання на всіх рівнях вищої освіти. Це дозволяє сформувати готовність майбутнього вчителя до успішної організації творчої художньо-трудової діяльності учнів, забезпечуючи трансляцію національних культурних цінностей наступним поколінням.

Ключові слова: декоративно-ужиткове мистецтво, творча художньо-трудова підготовка, трудові уміння, навички, декоративно-прикладна творчість.

Developing the Content and Structure of Future Teachers' Artistic and Labor Training Through Decorative and Applied Arts

Galyna Buchkivska

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professorat of the Department of Fine, Decorative and Applied Arts and Technologies, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, 139 Proskurivskoho Pidpillia St., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine - <https://orcid.org/0000-0002-4836-8280>

Valentyna Baranovska

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Fine, Decorative and Applied Arts and Technologies, Khmelnytskyi

Humanitarian-Pedagogical Academy, 139 Proskurivskoho Pidpillia St.,
Khmelnytskyi, 29000, Ukraine - <https://orcid.org/0000-0001-7352-5682>

Valentyna Greskova

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Fine,
Decorative and Applied Arts and Technologies, Khmelnytskyi Humanitarian-
Pedagogical Academy, 139 Proskurivskoho Pidpillia St., Khmelnytskyi, 29000,
Ukraine - <https://orcid.org/0000-0002-0132-8361>

Nataliya Oliinyk

Senior Lecturer of the Department of Fine, Decorative and Applied Arts and
Technologies, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
139, Proskurivskoho Pidpillia St., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine –
<https://orcid.org/0009-0000-1999-7355>

Nina Pavych

Senior Lecturer of the Department of Fine, Decorative and Applied Arts and
Technologies, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
139, Proskurivskoho Pidpillia St., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine –
<https://orcid.org/0009-0001-5370-8518>

Abstract: *Abstract. The article scientifically substantiates the content of professional training for future teachers of general secondary education institutions in the specialty «Secondary Education (Technologies)» based on the principles of folk decorative and applied arts. The essence of the main components of the pedagogical system is revealed, with particular emphasis on the importance of the content component as the foundation for developing the professional competence of future educators. The purpose of the study is to explore the content and structure of*

*artistic and labor training of future teachers through the means of decorative and applied arts. **Methods:** Theoretical analysis of pedagogical sources, generalization of practical teaching experience, comparative analysis of academic disciplines, and pedagogical observation of the process of forming students' artistic and labor skills and abilities were employed. Special attention is paid to the principles and criteria for selecting educational material, including comprehensiveness, social relevance, scientific and practical significance, purposefulness, and systematicity. It is demonstrated that, in the context of modern technocratic society, turning to national artistic traditions is an effective means of forming students' national consciousness and aesthetic culture. **Results:** The article provides a detailed characterization of the role of key academic disciplines, such as folk crafts and trades of Ukraine, fundamentals of design, and ethno-design. The methodology for integrating theoretical knowledge with practical artistic and design activities is highlighted, including graphic preparation, product design, and material implementation. It is emphasized that the open nature of educational programs and academic autonomy allow flexible adaptation of the curriculum to regional specifics and individual student needs. **Conclusions:** The integration of artistic, design-technological, and methodological training ensures logical continuity of learning at all levels of higher education. This enables future teachers to be well-prepared for the successful organization of students' creative artistic and labor activities, thereby ensuring the transmission of national cultural values to future generations.*

Keywords: decorative and applied arts, creative artistic-labor training, labor skills, abilities, decorative-applied creativity.

Постановка проблеми. Становлення України як європейської демократичної держави в період повномасштабної агресії з боку росії, геополітичної та економічної нестабільності, впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на освітні інституції потребує кардинальних змін у підготовці

патріотично зорієнтованих, висококваліфікованих, компетентних педагогів. Суспільні вимоги до сучасного випускника педагогічного закладу вищої освіти охоплюють дві взаємопов'язані характеристики професійних якостей майбутнього вчителя: з одного боку, як компетентного, ініціативного та творчого педагога, а з іншого, – як носія високої загальнолюдської культури й національної самосвідомості, фахівця, готового не лише до ефективного навчання, гармонійного виховання та різнобічного розвитку школярів, а й здатного кардинально впливати на формування духовно-морального світогляду і патріотизму учнівської молоді [1].

У сучасних умовах простежується стійке зростання уваги до підготовки вчителя нового типу, здатного формувати в школі багатогранне етнокультурне освітнє середовище – своєрідний простір поєднання народного й сучасного мистецтва, у якому зберігаються історична пам'ять, культурна енергетика та національна ідентичність.

Обґрунтування нових аспектів професійної підготовки майбутніх учителів в умовах реформування вітчизняної системи вищої педагогічної освіти, зокрема й засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва, потребувало вивчення стандартів і напрямів професійної підготовки педагогічних працівників для освітніх галузей «Мистецтво» (Є. Антонович, В.Бутенко, О. Отич, Г. Падалка, Г. Разумна, А. Руденченко, О. Рудницька, О. Фурса, О. Шевнюк, та ін.) та «Технології» (А. Вихрущ, Р. Гуревич, О. Коберник, М. Корець, М. Курач, В. Мадзігон, Л. Оршанський, В. Сидоренко, Г. Терещук, В. Титаренко, С. Ткачук, Тхоржевський та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки майбутніх учителів технологій та мистецтва закладів загальної середньої освіти засобами декоративно-ужиткового мистецтва посідає чільне місце в наукових доробках сучасних дослідників. Аналіз їх публікацій дає

змогу глибше розкрити потенціал народного мистецтва як дієвого інструменту формування творчої особистості студента.

Своє дисертаційне дослідження А. Никифоров (2024) присвятив історико-педагогічному дослідженню, аналізу теоретичних та практичних аспектів запровадження навчання декоративного мистецтва в систему художньої освіти України XIX – початку XX століття. Науковцем розкрито інституційні й позаінституційні форми опанування декоративного мистецтва в означений період, здійснено ретроспективний огляд еволюції художньої освіти, а також висвітлено внесок митців у її формування та розвиток в Україні [2].

У публікації Г. Мельник та П. Нищака (2025) «Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб реалізації естетичного виховання майбутніх учителів технологій та працівників позашкілля» авторами доведено, що системний підхід до вивчення декоративно-ужиткового мистецтва у ЗВО є запорукою становлення професійної компетентності педагога. Використання цього інструменту сприяє розвитку уяви, фантазії та креативного мислення студентів, водночас закладаючи фундамент загальної культури та поваги до національної спадщини [3].

У науковій публікації Г. Бучківської, В. Греськової та Б. Крулика (2023) розкрито значення декоративно-ужиткового мистецтва для фахового становлення педагогів. Окрему увагу приділено уточненню змісту ключових термінів: «народне мистецтво», «декоративно-прикладне мистецтво» та їхніх похідних [4].

Розробці та верифікації методики розвитку фахової компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва присвячена наукова стаття О. Смірної, В. Прокопчук, Г. Бучківської, В. Греськової, О. Мозолюк та В. Халайцана. Ключовими чинниками успішної підготовки науковці визначають поєднання туристично-музейної діяльності, мультимедійних засобів та художнього проектування. Чималу роль в цьому процесі відведено

вивченню декоративно-ужиткового мистецтва. Результати експериментального впровадження доводять ефективність запропонованого підходу, що виявляється у суттєвому підвищенні рівня професійної готовності студентів [5].

У статті науковців Л. Оршанського, Г. Мельник, Г. Ліщинської-Кравець (2024) «Виставка як результат творчої діяльності майбутніх учителів технологій у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та етнодизайну» розкрито роль виставкової діяльності як ефективного засобу формування професійних компетентностей студентів, підсумовуючи їх творчі досягнення. Автори акцентують увагу на поєднанні традиційних народних технологій із сучасними дизайнерськими підходами, що дозволяє студентам гармонійно поєднувати етнографію та сучасність [6].

Дослідниця М. Улич у статті «Розвиток творчої активності майбутніх учителів технологій у процесі художньо-трудової підготовки» (2025) проаналізувала потенціал розвитку творчої активності майбутніх учителів технологій у процесі їхньої художньо-трудової підготовки в педагогічних закладах вищої освіти. Авторка наголошує, що засвоєння студентами дисциплін художньо-трудового циклу («Художнє проєктування», «Технічна творчість», «Декоративно-ужиткове мистецтво», «Технічна естетика» тощо) сприяє розвитку креативного мислення, формуванню естетичного сприйняття навколишньої дійсності та набуттю практичних умінь, необхідних для успішної професійної педагогічної діяльності [7].

О. Марущак, О. Шиніна, Н. Вусик у статті «Розвиток творчих здібностей у майбутніх фахівців художньо-декоративного мистецтва під час вивчення народних ремесел і промислів» розкрили теоретичні засади та практичні підходи до формування художньо-творчого потенціалу студентів спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво». Автори структурували компоненти здібностей, що поєднують інтелектуальну діяльність, практичні навички та індивідуальні риси майбутніх фахівців. Особливу увагу приділили розвитку

образного мислення та асоціативної уявита представили комплексну методику та визначення педагогічних факторів, що забезпечують ефективність освітнього процесу [8]. А у публікації «Інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну: синергія традицій та інновацій» (2024) науковець О. Марущак [9] розкриває сутність інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, обґрунтовує теоретичні засади цієї інтеграції, окреслює напрями її практичного застосування та вплив на освітній процес, збереження культурної спадщини й економічний розвиток. Особливу увагу приділяє інтеграційним процесам між декоративно-прикладним мистецтвом і дизайном та аналізує їхній взаємовплив у контексті розвитку інновацій у сучасному мистецькому середовищі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність у вітчизняній педагогічній науці ґрунтовних досліджень професійної підготовки вчителів, нині бракує цілісного наукового осмислення проблеми формування у педагогів якостей творчої особистості, національної свідомості та високого рівня професійної компетентності засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває потреба вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів технологій і мистецтва для Нової української школи на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва з урахуванням сучасних соціально-економічних і соціально-політичних викликів, та вимог до педагогічної діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення змісту і структури художньо-трудової підготовки майбутніх учителів на засадах декоративно-ужиткового мистецтва як ефективного засобу формування їхньої професійної компетентності, творчого потенціалу та національно-культурної ідентичності.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: проаналізувати стан дослідженості проблеми художньо-трудової підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії та практиці; уточнити сутність і

структурні компоненти художньо-трудової підготовки в контексті професійної освіти; обґрунтувати дидактичні можливості декоративно-ужиткового мистецтва як засобу професійної підготовки майбутніх учителів; визначити принципи, зміст і структуру художньо-трудової підготовки засобами декоративно-ужиткового мистецтва у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першим кроком у розробці будь-якої освітньої моделі є визначення її наповнення: переліку знань і вмінь, необхідних майбутнім фахівцям.

Поняття «зміст навчання» виступає інструментом для досягнення дидактичних цілей і завдань. Воно базується на сучасних і майбутніх запитах суспільства, які визначають структуру освітніх та навчальних програм на різних рівнях підготовки. Варто зауважити, що під освітньою програмою (educational programme) розуміють комплекс взаємопов'язаних складників – дисциплін, практичних занять та модулів. Такий комплекс складників є обов'язковим для здобуття конкретної кваліфікації, а його характеристика базується на результатах навчання, сформульованих через відповідні компетентності [10, с. 46]. З іншого боку, навчальна програма – це офіційний документ, який встановлює обсяг знань і практичних навичок, що підлягають засвоєнню студентами в межах окремої дисципліни. Цей документ регламентує перелік тем, змістовне наповнення розділів, а також послідовність їх опанування за роками навчання [11]. До того ж, для кожної дисципліни відповідні кафедри розробляють робочі програми. В їх основу закладено положення освітніх (професійних чи наукових) програм та вимоги Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти.

Професійна підготовка студентів базується на освітньому процесі та його результатах, які забезпечують засвоєння необхідних знань. Це є фундаментом для подальшої реалізації вчителями їхніх професійно-педагогічних функцій.

Процес вибору та організації змісту навчання майбутніх учителів технологій та мистецтва ЗЗСО на основі народного декоративно-ужиткового мистецтва потребує регулярного оновлення. Це зумовлено необхідністю адаптації до динамічних соціально-економічних і культурних змін у сучасному інформаційному та технологічному світі.

Зміст освіти охоплює чотири взаємозалежні компоненти, якими має оволодіти учень у процесі навчання:

- система знань про навколишній світ (природу, соціум, людину), технічні досягнення та фундаментальні методи діяльності;
- практичний досвід застосування вже відомих способів дій, що трансформується у стійкі навички та вміння індивіда;
- досвід творчого пошуку, що виражається у здатності та готовності особистості до розв'язання нестандартних проблем;
- досвід формування ціннісних орієнтирів та емоційного ставлення до навколишньої дійсності [12].

Специфіка художньо-трудової діяльності як невід'ємної частини навчання майбутніх педагогів, що базується на народному мистецтві, зумовлює потребу в особливих принципах відбору навчального матеріалу. Зокрема, при формуванні змісту мистецьких та технологічних дисциплін необхідно зважати на: стан розвитку національної культури та локальні традиції народних промислів; рівень базових знань студентів з образотворчого мистецтва, трудового навчання, етнографії та краєзнавчих розвідок.

Слушною є позиція Л. Оршанського щодо визначення змісту творчої підготовки майбутніх учителів. Це комплексна система, спрямована на вивчення народного декоративно-ужиткового мистецтва, розвиток художніх умінь та виховання ціннісних орієнтирів, що базуються на національних традиціях [13, с. 89–90]. Формування змісту художньо-мистецьких та проєктно-технологічних дисциплін ґрунтується на конкретних історичних і

психологічних вимогах. У цьому процесі соціальний досвід проходить «педагогічну трансформацію»: його відбирають з огляду на цінність та необхідність для досягнення цілей професійної підготовки майбутніх педагогів.

Процес вибору критеріїв та структурування змісту навчання базується на загальнодидактичних вимогах та принципах професійної підготовки майбутніх педагогів.

В основу відбору змісту навчання студентів покладено такі орієнтири:

1. *Відповідність усіх складників змісту освіти актуальним запитам суспільства.* Роль кожної дисципліни, її внутрішня структура та наповнення визначаються передусім соціальним замовленням та потребами сучасної держави.

2. *Єдність змістового та процесуального компонентів професійної підготовки.* При проєктуванні навчальної дисципліни враховувалися загальні закономірності та можливості освітнього процесу. Це передбачало відбір не лише теоретичного матеріалу (понять, законів та категорій), а й ефективних способів його передачі та засвоєння студентами.

3. *Структурна єдність змісту навчання на всіх етапах його формування.* У дослідженні ми керувалися підходом, згідно з яким зміст навчання не може розглядатися як простий набір відокремлених мистецьких чи технологічних дисциплін.

4. *Відповідність змісту навчальних дисциплін (художньо-мистецьких і проєктно-технологічних) поставленим цілям.*

5. *Доступність (можливість опанування матеріалу в наявних умовах навчання) та відповідність психолого-педагогічним особливостям студентів педагогічних закладів вищої освіти.*

З огляду на викладене, відбір наповнення для художньо-мистецьких та проєктно-технологічних курсів базувався на таких критеріях:

1) *комплексність* – орієнтація на ефективне виконання навчальних, виховних і розвивальних цілей професійного навчання. Цей критерій передбачає системне включення до програми ключових елементів національної культури, а також загальнодержавних і регіональних традицій народного мистецтва.

2) *соціальна доцільність* – узгодженість із державним запитом на підготовку вчителя ЗЗСО нового покоління. Такий фахівець має відрізнятися високим рівнем освіченості, глибокою культурою, розвиненою національною самосвідомістю та почуттям патріотизму;

3) *науково-практичної значущості* – врахування сучасних досягнень технологій, декоративно-ужиткового мистецтва та етнодизайну. Зміст має бути практично орієнтованим і взаємопов'язаним із суміжними дисциплінами, що важливо для роботи в закладах загальної середньої освіти;

4) *діагностичної спрямованості* – узгодженість із цілями та завданнями предметів, що орієнтовані на фахове становлення та культурний розвиток майбутніх педагогів;

5) *систематичності* – дотримання логічної послідовності та наступності при вивченні різноманітних видів народного мистецтва. Цей критерій забезпечує поступове та структуроване опанування навчального матеріалу студентами.

Зміст професійного навчання засобами декоративно-ужиткового мистецтва має відображати необхідний рівень компетентностей, якими студенти оволодівають під час студіювання. Він має бути гнучким, варіативним та наступним. Важливо, щоб на всіх рівнях формування освітнього контенту простежувалася спрямованість на підсумковий результат, а якісна підготовка випускника розглядалася як закономірний підсумок ефективно побудованого навчального процесу в педагогічному закладі.

Згідно з актуальною редакцією Закону України «Про вищу освіту» [14], зміст фахової підготовки майбутніх педагогів стає відкритим, що створює умови для академічної автономності закладів. Це дозволяє гнучко коригувати навчальні плани (зокрема блоки мистецьких та технологічних дисциплін), модернізувати форми організації навчання, а також поєднувати класичні та інноваційні методи педагогічної взаємодії.

Відкритість освітнього процесу створює простір для творчої взаємодії всіх його учасників, дозволяючи адаптувати зміст предметів до запитів студентів та методичного потенціалу викладачів. Такий підхід передбачає варіативність навчального матеріалу та диференціацію рівнів його складності.

У контексті мистецьких і технологічних дисциплін варіативність дає змогу вільно обирати види діяльності, зважаючи на регіональну специфіку, національні традиції, вік і стать студентів, а також технічне оснащення закладу. Наприклад, викладачі мають змогу варіювати вивчення традиційних ремесел (вишивки, писанкарства, витинанки тощо) як за видами робіт, так і за складністю їхнього виконання. При розробці програм допускається як зосередження на одному виді мистецтва, так і поєднання кількох, залежно від мети творчого проєкту.

Результативність залучення до народного декоративно-ужиткового мистецтва виявляється через індивідуальне сприйняття духовних надбань, що стають частиною світогляду майбутнього вчителя. Реалізація цього завдання потребує логічного переходу від теоретичного розбору оригінальних художніх творів до творчого проєктування та втілення ідей у матеріалі [13, с. 89].

Підготовка вчителя ЗЗСО передбачає готовність до художнього конструювання декоративних виробів, що включає створення ескізів, схем та креслень. У процесі проєктування фахівець має збалансовано розв'язувати технологічні, ергономічні та естетичні завдання. Головна мета – досягти

відповідності форми та змісту виробу, враховуючи як його практичну цінність, так і духовне наповнення через збереження автентичних традицій.

Графічна грамотність є обов'язковою умовою для успішного моделювання декоративних виробів студентами. Вона включає розуміння принципів побудови зображень та вміння працювати з відповідними інструментами. Завдяки графічній практиці майбутні фахівці вчаться проєктувати об'єкти, що мають практичне значення та відповідають критеріям краси й традиційності.

Опанування графічної грамотності значно розширює пізнавальний потенціал студентів, сприяючи розвитку просторової уяви, творчого мислення, спостережливості та уваги. Фундаментом такої підготовки є глибоке засвоєння основ проєкційного креслення, що включає правила та методи графічного відображення об'ємних форм та їхніх комбінацій на площині.

Після опанування курсу художнього конструювання студенти мають володіти знаннями щодо стандартів оформлення конструкторської документації та правил виконання геометричних побудов. Важливою складовою є вміння визначати послідовність нанесення розмірів з урахуванням специфіки виготовлення деталей, а також навички побудови креслень методом прямокутного проєктування. Така підготовка передбачає засвоєння технічних прийомів моделювання та теоретичних засад дизайну й технічної естетики.

Ефективність художньо-трудової підготовки майбутніх педагогів значною мірою залежить від того, наскільки глибоко вони опанують основні напрями народного мистецтва. Використання традиційних мотивів, правил побудови орнаменту та основ кольорознавства має потужний виховний потенціал, стаючи для учнів джерелом естетичного розвитку.

Вивчення сутності та ролі декоративно-ужиткового мистецтва сприяє національній самоідентифікації студентів, формуючи їх як особистостей на засадах патріотизму та любові до Батьківщини. Народне мистецтво виступає

охоронцем історичної пам'яті та моральних цінностей українського етносу, що формувалися віками. З огляду на це, сучасний учитель повинен не лише володіти теоретичними знаннями у цій галузі, а й майстерно виконувати художні техніки, транслуючи культурні та національні цінності новим поколінням. Практичний аспект навчання студентів реалізується через виконання комплексу робіт, спрямованих на художнє проектування та виготовлення виробів у різноманітних техніках, а також підготовку й публічний захист творчого проєкту.

Наступність у професійній підготовці майбутніх педагогів на базі народного мистецтва забезпечується шляхом поступового розширення та узагальнення знань на всіх етапах навчання. Це передбачає поглиблене вивчення ключових напрямів народних художніх промислів і традиційних ремесел України. З огляду на це, під час підготовки бакалаврів доцільно впроваджувати курс «Народні промисли і ремесла України». Його мета – ознайомити майбутніх педагогів з історією виникнення та розвитку традиційних художніх центрів у різних регіонах держави, а також із творчим доробком видатних народних майстрів. Студенти вивчають специфіку природних матеріалів, інструменти та обладнання, необхідні для створення декоративних виробів. Курс спрямований на стимулювання творчої активності, розширення можливостей для художньо-трудової діяльності та вдосконалення практичних навичок виготовлення виробів, що відображають унікальну стилістику та техніки певних регіональних промислів.

Практична складова дисципліни орієнтована на формування у студентів естетичного смаку, а також навичок роботи з різноманітними природними матеріалами та опанування специфічних художніх технік. Навчальна програма пропонує перелік виробів, створення яких дозволяє засвоїти методи художньої обробки, притаманні відомим ремісничим осередкам України.

Самостійна діяльність майбутніх учителів передбачає підготовку доповідей або рефератів про історію та етапи розвитку традиційних центрів (зокрема художнього ткацтва, килимарства, вишивки, гутництва, обробки шкіри, дерева, металу тощо). Крім того, студенти мають розробити та публічно захистити творчий проєкт за обраною тематикою курсу.

Дисципліна «Основи дизайну» відіграє важливу роль у професійному становленні майбутнього педагога. Вона знайомить студентів із теорією та еволюцією дизайну, готуючи їх до ефективної реалізації завдань художньо-трудового виховання в закладах середньої освіти. Опанування цього курсу забезпечує вчителя інструментарієм для навчання учнів художньому конструюванню та стимулює розвиток власного креативного потенціалу. Метою курсу є поглиблення знань із дизайну, опанування практичних навичок художньо-конструкторської діяльності та розвиток образного мислення. Студенти вчаться сприймати форми декоративних виробів відповідно до їхнього призначення, формуючи при цьому власний художній смак і творчу індивідуальність. Під час практичних занять у майбутніх учителів пробуджується інтерес до проєктування предметного середовища, вдосконалюються вміння з виготовлення та оздоблення виробів. Студенти вчаться самостійно планувати творчий процес: створювати ескізи, клаузури, креслення та технологічні карти, раціонально організовувати робоче місце, контролювати якість роботи та прогнозувати кінцевий результат своєї праці.

Після опанування курсу «Основи дизайну» студенти мають оволодіти вміннями критично оцінювати дизайн-об'єкти за відповідними критеріями та фахово використовувати графічні інструменти (ескізи, клаузури, креслення). Підготовка передбачає здатність поетапно конструювати форми об'єктів, створювати орнаменти на основі народних традицій, а також стилізувати природні образи, трансформуючи їх у виразні об'ємні композиції з ефектним використанням світла й кольору. Практичний результат навчання виражається у

виконанні індивідуальних і групових художніх проєктів та їх втіленні в конкретних матеріалах. Підсумкове оцінювання знань і навичок з дисципліни здійснюється за результатами розробки та публічного захисту творчих проєктів.

Вивчення дисципліни «Етнодизайн» має на меті підвищення художньо-естетичного рівня студентів, оволодіння практичними навичками у сфері етнодизайну та українського мистецтва, а також стимулювання творчого потенціалу майбутніх учителів. Цей курс орієнтований на дослідження унікальної культурно-мистецької естетики українського народу, що ґрунтується на гармонійності та динамічності традиційного побуту, матеріальних і духовних надбань. Процес навчання включає не лише вивчення класичних технік, а й їхню адаптацію до сучасних інноваційних проєктів.

Дослідники С. Бирик та Г. Сюта підкреслюють, що термін «етнічний» вказує на приналежність до певного народу, його культурних надбань та усталених традицій [15, с. 226]. На думку Л. Оршанського, під етнодизайном слід розуміти художньо-проєктну діяльність, мета якої – формування сучасного предметного середовища на основі традиційних культурних елементів певного народу. Таким чином, етнодизайн постає як синтез змісту та естетичних уподобань конкретного етносу, що дозволяє відтворити національний колорит у межах сучасного виробу [16, с. 39]. Етнодизайн як система культурно-естетичних зв'язків об'єднує духовну та матеріальну сфери, стимулюючи прагнення до гармонії, краси та творчості. Він виступає вагомим чинником розвитку художнього смаку та позитивно впливає на емоційний стан студентів. Вивчення етнодизайну в системі вищої педагогічної освіти дозволяє виховувати майбутніх учителів на фундаменті національної культури, що є особливо важливим у сучасному технократичному світі.

Висновки. Таким чином, опанування комплексу художньо-мистецьких та технологічних дисциплін допомагає студентам досягнути багатогранність народного декоративно-ужиткового мистецтва. Це мистецтво відкриває перед

майбутніми фахівцями простір української етнокультури, що демонструє багатство творчого досвіду, підкреслює самобутність національних традицій у їхньому єднанні з духовністю та дозволяє побачити цілісну художню картину предметного світу українців. Фахова підготовка майбутніх педагогів на основі народного мистецтва потребує системного підходу, що гарантує послідовність вивчення мистецьких та технологічних предметів на всіх етапах навчання у виші. Наповнення цих дисциплін має бути чітко орієнтоване на майбутню професію, формуючи у студентів готовність ефективно вирішувати педагогічні завдання, зокрема щодо організації творчої діяльності учнів старших класів.

Отже, розглянуті дисципліни є ключовими складниками освітніх програм за спеціальністю Середня освіта (Технології) та Середня освіта (Мистецтво. Образотворче мистецтво). Завдяки міждисциплінарним зв'язкам вони забезпечують інтеграцію художньої, технологічної та методичної підготовки. Це дозволяє сформувати у майбутніх педагогів здатність ефективно організовувати та впроваджувати творчу художньо-трудову діяльність у старшій школі.

Список використаних джерел

1. Бучківська Г. Підготовка майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва: монографія / Г.В.Бучківська; за ред. Г.В. Терещука. Хмельницький: ПП Заколотний М.І., 2019. 420 с.
2. Никифоров А.М. Теорія і практика навчання декоративного мистецтва в історії розвитку художньої освіти України (XIX – початок XX ст.) : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми, 2024.
3. Мельник Г., Нищак П. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб реалізації естетичного виховання майбутніх учителів технологій та працівників позашкілля. Молодь і ринок, 2025. 11(243). 136-140.

<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345876>

4. Buchkivska G., Greskova V., Krulyk B. Professional Training of Future Teachers Based on the Principles of Decorative and Applied Art: Theoretical Aspect. Педагогічний дискурс, 2023. 35. 7-13. <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2023.34.09>

5. Smirnova O., Prokopchuk V., Buchkivska G., Greskova V., Mozoliuk O., Khalaitan V. Developing Artistic-Pedagogical Competency in Prospective Fine Arts Teachers. Revista Românească pentru Educație Multidimensională, 2021.13(4). 210-223. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.4/479>

6. Оршанський Л., Мельник Г., Ліщинська-Кравець Г.Л. Виставка як результат творчої діяльності майбутніх учителів технологій у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та етнодизайну. Молодь і ринок. 2024. № 7 – 8 (227 – 228). С. 41–47. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308718>

7. Улич М. І. Розвиток творчої активності майбутніх учителів технологій у процесі художньо-трудової підготовки. Педагогічна Академія: наукові записки, 2025. 17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15335492>

8. Марущак О., Шинін О., Вусик Н. Розвиток творчих здібностей у майбутніх фахівців художньо-декоративного мистецтва під час вивчення народних ремесел і промислів. Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання, 2023. 2. 25-33. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023\(2\)-03](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023(2)-03)

9. Старовойт Л., Ліхійська Л. Розвиток художньо-творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами декоративно-ужиткового мистецтва. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, 2022. 147-160. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-147-160>

10. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: І.І. Бабин, Я.Я. Болюбаш, А.А. Гармаш та ін.; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя.

Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 100 с.

11. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 486 с.

12. О.С. Березюк, О.М. Власенко. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.

13. Оршанський Л.В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі творчої художньо-трудової діяльності: моногр. Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2014. 186 с.

14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

15. Бибик С.П., Сюта Г.М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С.Я. Єрмоленко. Харків: Фоліо, 2006. 623 с.

16. Оршанський Л.В. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок*. 2001. № 1 (72). С. 38–41.